

Boom

7e druk

Overdracht en tegenoverdracht

Een therapeutisch fenomeen vertaald naar
alledaagse psychosociale begeleiding

Fee van Delft

Overdracht en tegenoverdracht

Overdracht en tegenoverdracht

Een therapeutisch
fenomeen vertaald
naar alledaagse
psychosociale
begeleiding

Fee van Delft

Zevende druk

Boom

**inclusief
website!**

Met behulp van onderstaande unieke activeringscode krijg je toegang tot de website www.overdrachtentegenoverdracht.nl voor extra materiaal. Deze code is persoonsgebonden en gekoppeld aan de zevende druk. Na activering van de code is de website twee jaar toegankelijk. De code kan tot zes maanden na het verschijnen van een volgende druk geactiveerd worden. De code is eenmalig te gebruiken.

Opmaak binnenwerk: Textcetera, Den Haag
Basisontwerp omslag: Dog & Pony, Amsterdam
Omslagontwerp: Haagsblauw, Den Haag
Beeld omslag: Cunera Joosten, Amsterdam

© Van Delft & Boom uitgevers Amsterdam, 2020

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische veelevoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (art. 16 Auteurswet) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl).

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

ISBN 978 90 244 2828 1
ISBN 978 90 244 2829 8
NUR 133

www.overdrachtentegenoverdracht.nl
www.boomhogeronderwijs.nl

Voorwoord

Nu alweer jaren geleden schreef ik, samen met een collega, mijn eerste studieboek. In het proces van het schrijven werden wij begeleid door Jan van Haaren, een wat oudere redacteur. Tijdens de begeleiding – mijn collega en ik hadden beiden nog nooit een boek geschreven – gaf Jan op constructieve wijze kritiek, op een manier waardoor je aan het denken werd gezet. We kregen nooit het gevoel dat we helemaal op de verkeerde weg zaten of onbegrijpelijke zinnen formuleerden, terwijl dat toch regelmatig het geval was. Door de opmerkingen die deze redacteur maakte, de vragen die hij stelde, kwamen we daar zelf achter. Hij was bevlogen en inspirerend. Het gebeurde wel dat Jan en ik, op het station wachtend op treinen die ons naar verschillende windstreken zouden transporteren, vrijwillig een trein voorbij lieten gaan om ons gesprek te kunnen afmaken. Gezien de betrouwbaarheid van de spoorwegen namen we daarmee een gigantisch risico. Stiekem wilde ik hem voorstellen aan mijn moeder; mijn vader was een aantal jaren daarvoor overleden. Het leek mij zo'n leuk stel!

Nadat dit eerste studieboek ter perse was gegaan, opperde Jan dat ik zou nadenken over een boek over het thema *overdracht* en *tegenoverdracht*. Jan van Haaren overleed, onverwacht en te jong. Het idee een boek te schrijven over overdracht bleef liggen.

Enige tijd later vroeg zijn opvolger aan mij wat ik dacht van een boek over overdracht. Terwijl ik zat te filosoferen over het thema overdracht, dacht ik onwillekeurig terug aan de tijd van mijn eerste studieboek, aan Jan van Haaren. En ineens wist ik: ik zat destijds met deze inspirerende, oudere redacteur in een overdrachtssituatie. Ik gunde hem niet zozeer aan mijn moeder, ik wilde hem als 'vader'. Aan een kinderlijke behoefte 'begrepen en gestimuleerd te worden' werd door hem zó tegemoetgekomen. Hij voldeed aan een behoefte die door mij op hem werd overgedragen: dat kun je overdracht noemen.

Ik dank Jan voor zijn vertrouwen en inspiratie. Yvonne Rol dank ik voor het meelesen en voor haar vruchtbare suggesties. Renée ten Hooven dank ik voor haar medewerking aan de zesde druk.

Verder dank ik Joke, Ron, Bianca, Rosé, Sandra, Cleotha, Joan, Rinalda, Jo-Anne, Renée, Käthy, Esther, Berbe, Marijke, Dineke, Mirjam, Alexandra, Louis, Hans, Elze, Deborah, Machteld, Silvia, Ria, Mary, Koos, Frank, Nico, Avis, Maaïke en alle niet genoemde vrienden, familieleden en (oud-)studenten, die met hun eerlijke, vaak verrassende verhalen en praktijkvoorbeelden droge theorie 'levend' en transparant maken.

Bij de zevende druk

In deze zevende druk zijn enkele nieuwe praktijkvoorbeelden toegevoegd. Aan het einde van elk hoofdstuk staan verdiepvragen en praktijkvoorbeelden waardoor studenten gestimuleerd worden om de geleerde theorie in de praktijk toe te passen. Ook is er een website bij het boek, www.overdrachtentegenoverdracht.nl, met daarop video's met vragen die aansluiten bij de verschillende onderwerpen die in de hoofdstukken aan bod komen. Wanneer wordt verwezen naar een video met opdrachten op de website staan deze icoontjes in de marge van het boek.

Inhoud

Inleiding	9
1 Een oriëntatie op de begrippen overdracht en tegenoverdracht	13
1.1 Projectie en overdracht	13
1.2 Overdracht en tegenoverdracht	16
1.2.1 Herkenbaarheid situatie en persoon	18
1.3 Professioneel begeleiden	19
Verdiepingsvragen	23
Toepassingsvragen	23
2 Overdracht en tegenoverdracht	25
2.1 De psychoanalytische benadering	25
2.2 Overdracht	30
2.3 Weerstand	32
2.4 Tegenoverdracht	35
2.5 Overdracht en tegenoverdracht: reservoir van gevoelens	38
2.6 Veranderingsprocessen en overdracht	42
Verdiepingsvragen	44
Toepassingsvragen	45
3 Overdracht en tegenoverdracht bezien vanuit de transactionele analyse	47
3.1 'Zijn of niet zijn'	48
3.1.1 Het ik-besef	49
3.1.2 Zelfbeeld in spiegels	51
3.2 De kindpositie bezien vanuit de transactionele analyse	54
3.2.1 Overdracht bezien vanuit de transactionele analyse	62
3.2.2 Tegenoverdracht bezien vanuit de transactionele analyse	64
3.2.3 De kleine professor	67
3.3 Bewust en onbewust projecteren	72
3.4 Overdracht en de gezinsrol	75
3.5 Positieve en negatieve overdracht	78
Verdiepingsvragen	79
Toepassingsvragen	80

4	Overdracht en tegenoverdracht in praktijksituaties	83
4.1	Doelgericht werken	84
4.2	Voortdurende interactie	85
4.3	Interpunctie	88
4.4	Inhoud en betrekking	92
4.5	Nabijheid en afstand	94
4.6	Afhankelijkheid	98
	Verdiepingsvragen	104
	Toepassingsvragen	106
5	Beroepshouding en vaardigheden van de werker	109
5.1	Overdracht of tegenoverdracht?	110
5.1.1	Een poging tot verheldering	111
5.2	(Zelf)kennis, (zelf)bewustzijn en (zelf)reflectie	113
5.3	Respect	118
5.3.1	Grenzen aan respect	120
5.4	Acceptatie	123
5.5	Empathie	126
5.6	Echtheid en openheid in het contact	128
5.7	Confronteren	131
5.7.1	Confronteren in supervisie: een praktijkvoorbeeld	134
	Verdiepingsvragen	136
	Toepassingsvragen	137
	Epiloog	143
	Literatuur	145
	Illustratieverantwoording	147
	Over de auteur	149

Inleiding

Ik geef les aan een groep van ongeveer vierentwintig studenten, het lessenonderdeel psychopathologie, uit een door mij geschreven studieboek. Sanne, een aantrekkelijke vrouw van begin twintig, is een van deze studenten. Ze is vrij stil en volgt de lessen met een kritische blik. In een van de laatste lessen behandelen we het thema overdracht en tegenoverdracht. Ik vraag aan het eind van de les of studenten praktijkvoorbeelden voor mij hebben, voor een boek over overdracht dat ik aan het schrijven ben: dit boek. Ik zie Sanne aarzelen. ‘Heb jij een voorbeeld voor mij?’, vraag ik nieuwsgierig. ‘Ik weet het niet’, zegt Sanne, ‘ik weet niet of dit een goed voorbeeld is.’

‘Vertel...!’

Sanne vertelt dat ze tijdens de lessen over angsten, neurosen, psychosen en allerlei persoonlijkheidsstoornissen zichzelf herkende, steeds weer. ‘Dat heb ik ook, dat herken ik ook. Het leek wel of ik alles had.’ En ze vertelt dat ze, naarmate de lessen vorderden, steeds bozer op mij werd. Waar ik het lef vandaan haalde haar te vertellen dat ze gek was, dat ze allemaal neurotische trekjes had, waar ik het vandáán haalde om dat tegen haar te durven zeggen. ‘Maar waarom werd je dan boos op mij?’, vraag ik verbaasd. ‘Nou, jij hebt dat boek toch geschreven?’, zegt Sanne, vol oprechte verontwaardiging.

Het blijkt dat Sanne in de puberteit, en waarschijnlijk al eerder, regelmatig door haar ouders lastig en gestoord werd genoemd. Als ze dingen anders wilde dan haar ouders of als ze voor zichzelf opkwam, zeiden haar ouders: ‘Jij bent hartstikke gek. Wacht maar, je komt er nog wel achter hoe gestoord je bent. Jij komt jezelf nog wel tegen...!’ En dan was de discussie gesloten.

Tijdens het vak psychopathologie kwam ze zichzelf tegen, steeds weer. In het door *mij* geschreven boek klonk als het ware de stem van haar ouders door: ‘Jij komt jezelf nog wel tegen...’ En haar woede, bedoeld voor haar ouders, bracht ze over op mij. Alsof ik persoonlijk tegen haar zei dat ze ‘gek’ was. Wat ik zelfs geen moment *gedacht* had.

Vanuit onze eerste socialisatie in de kinderjaren en de latere socialisatie tot volwassene ontwikkelen we een patroon van verwachtingen van onszelf en anderen. Vanuit ervaringen met onszelf en anderen ontwikkelen we een eigen identiteit. Deze ervaringen leiden tot overtuigingen, tot opvattingen over onszelf en anderen. In zijn algemeenheid kun je stellen dat we in de omgang met anderen bewust, maar veelal ook onbewust, allerlei gevoelens overdragen: wensen, verwachtingen,

verlangens, angsten, vooroordelen. Als we die gevoelens vanuit het kind in ons op elkaar projecteren, kunnen we dat overdracht noemen.

Casus

Jacob en Robert

Jacob heeft een veilige jeugd gehad, aardige belangstellende ouders. Zelfs in zijn puberteit kon hij met beide ouders nog redelijk door één deur. Jacob stapt makkelijk op zijn leidinggevende af als hem iets niet bevalt en heeft er vertrouwen in dat zijn leidinggevende iets met zijn klachten zal doen. Aan de andere kant, als alles op het werk prettig verloopt, is Jacob vaak degene die zegt: 'Lekker gewerkt vandaag!' In Jacobs beeldvorming zijn leidinggevenen in eerste instantie te vertrouwen: hij draagt op leidinggevenen in eerste instantie een gevoel van vertrouwen over.

Robert heeft jong zijn vader verloren en daarna jarenlang strijd geleverd met zijn stiefvader. In de puberteit escaleert deze situatie. Hij heeft het gevoel dat zijn moeder hem nooit verdedigt en op zijn zeventiende gaat hij het huis uit. Politie, hulpverleners en leidinggevenen bezorgen hem bij voorbaat al een gevoel van wantrouwen. In zijn persoonlijkheidstest staat ook dat hij er moeite mee zal hebben om onder een baas te werken. Hij gaat er niet van uit dat een leidinggevende met hem zal meedenken en is daar bij voorbaat al boos over. Het gevolg van zijn eigen wantrouwen is dat Robert zich in het eerste contact met een leidinggevende al geharnast opstelt. In Roberts beeldvorming zijn leidinggevenen in eerste instantie niet te vertrouwen. Leidinggevenen roepen bij Robert een gevoel van terughoudendheid op.

Vanuit onze eerste jeugdervaringen en vanuit latere ervaringen vormen we ons een beeld over onszelf: een zelfbeeld. We leren in spiegels naar onszelf kijken. Jacob heeft ervaren dat hij de moeite waard is om naar te luisteren. Robert echter moest zichzelf voor zijn gevoel altijd verdedigen.

Tegelijkertijd ontwikkelen we ideeën over de anderen, bijvoorbeeld: de ander ziet mij graag, daar ben ik blij om, of de ander ziet mij liever niet, daar ben ik boos over. We hebben allemaal gevoelens, wensen, verwachtingen en behoeften die we tijdens de omgang met anderen wederzijds op elkaar projecteren.

Oude gevoelens, die niet altijd kloppen met de actuele situatie, kun je overdrachtsgevoelens noemen. Overdrachtsgevoelens spelen een rol in onze niet gekozen relaties zoals familie, in onze gekozen relaties met vrienden, partner(s) en kinderen, en in arbeidsrelaties met cliënten, klanten, medewerkers en leidinggevenen.

Casus

Myrthe

Myrthe, 16 jaar, Myrthes moeder en lievelingssoom Oscar (de jongste broer van haar moeder) zijn een weekend in een huisje in een bos. Oscar en de moeder van Myrthe zien elkaar regelmatig. Myrthes ouders zijn gescheiden toen Myrthe 6 was omdat haar vader te veel dronk. Oscar drinkt veel de eerste avond van het weekend, voor, tijdens en na het eten. Hij vindt dat hij hard gewerkt heeft en hij heeft het verdiend, zegt hij.

Na het ontbijt de volgende morgen is Myrthe ineens in tranen. Ze vraagt aan Oscar of hij niet meer zoveel wil drinken als gisterenavond, omdat ze er verdrietig van wordt. Oscar ontploft: hij heeft geen zin in kritiek, hij is haar vader niet, hij is geen alcoholist, hij werkt en hij heeft er geen zin in dat zijn vrije weekend wordt verziekt met gezeur.

Wat hier meespeelt, is dat Myrthe het moeilijk vindt om te zien dat haar oom aangeschoten is, dat hij in haar beleving zijn controle verliest. Dat roept angstige herinneringen op aan haar vader.

Hoewel Oscar inderdaad haar vader niet is, raakt ze toch van zijn gedrag in paniek.

Oscar reageert zo fel omdat hij door zijn langdurige puberteit en onzorgvuldig gedrag veel kritiek heeft gekregen, vooral van zijn vader, met name over zijn drankgebruik en het slordig omgaan met afspraken. Zijn moeder was dan 'verdrietig'. Maar nu heeft Oscar juist zijn leven een beetje op orde: een baan, een huis, een vriendin. Myrthe's vraag, die voor hem voelt als kritiek, komt hard bij hem binnen.

Bij beiden is sprake van overdracht en omdat Oscar een stuk ouder is dan Myrthe, zou je bij hem kunnen spreken van tegenoverdracht: hij zou volwassen moeten kunnen reageren.

In het leven van alledag, met partner, kinderen, vrienden en familie, kan het zinvol zijn om wat meer zicht te krijgen op eigen overdrachtsmechanismen: wat zie ik werkelijk aan gedrag bij de ander en wat projecteer ik van mijzelf op de ander? In arbeidssituaties waarbij je anderen begeleidt en waarbij afhankelijkheid een rol speelt, is het niet alleen zinvol, maar wenselijk of zelfs een vereiste om zicht te krijgen op eigen overdrachtsmechanismen.

Overdracht die plaatsvindt in situaties waarin ongelijkheid een rol speelt, zoals bijvoorbeeld in de relatie coach-cliënt, zou mogelijk schade kunnen toebrengen aan de afhankelijke, de cliënt. De hulpvrager of 'ondergeschikte' zou door overdracht van de meer onafhankelijke hulpverlener, cliëntbegeleider of leidinggevende niet de aandacht, erkenning of ruimte kunnen krijgen die hem toekomt.

Het leren kennen van de eigen kwetsbare plekken is nodig voor verandering. Het leren kennen van de eigen, mogelijk vijandige, overlevingsmechanismen kan ons milder maken in de beoordeling van anderen. Kennis en acceptatie van de eigen kwetsbaarheid, geneigdheid tot slachtofferschap en/of overlevingsmechanismen kan intieme relaties en samenwerkingsrelaties verrijken.

Zelfreflectie professionaliseert. Als je aan jezelf kunt toegeven dat je, naast sociaal wenselijk en professioneel gedrag, soms eigenaardige en soms ook nare gedachten hebt ten aanzien van anderen en dat je je eigen (ongewenste) gedrag soms maar net onder controle hebt, kan dat de ruimte geven om jezelf, maar ook anderen, te begrijpen.

Een oriëntatie op de begrippen overdracht en tegenoverdracht

1

Overdracht en *tegenoverdracht* zijn begrippen die oorspronkelijk zijn ontwikkeld door Sigmund Freud (1856-1939). Binnen de psychoanalyse, dus binnen de klassieke therapeutische hulpverlener-cliëntrelatie, had overdracht betrekking op het overdragen of overbrengen van oude (kind)gevoelens door de cliënt op de therapeut, en tegenoverdracht op het overdragen of overbrengen van oude (kind)gevoelens van de therapeut op de cliënt.

Overdracht is een algemene term voor het overbrengen van gevoelens en verwachtingen op anderen. Overdracht: de cliënt draagt (onbewust) oude gevoelens over op de hulpverlener of op degene van wie de cliënt in zekere mate afhankelijk is. Dus: als de hulpvrager het doet, noem je het overdracht.

Tegenoverdracht: de hulpverlener draagt (onbewust) in zijn functie als autoriteit eigen oude (kind)gevoelens over op de cliënt. Veelal is de (tegen)overdracht van de hulpverlener een reactie op het gedrag van de cliënt: de hulpverlener reageert vanuit eigen oud (onbewust) gevoel op gedrag van de cliënt.

1.1 Projectie en overdracht

In dit boek zal de term *projecteren* gebruikt worden: een beeld overbrengen. Het gebruik van het woord projecteren bij het begrip overdracht zou verwarring kunnen scheppen met de term projectie als afweermecanisme. In beide gevallen kun je van projecteren spreken, want er wordt een beeld overgebracht. Er is echter een verschil in de betekenis van het afweermecanisme projectie en het begrip overdracht. Wat is nu het verschil tussen deze mechanismen?

Het afweermecanisme projectie betekent het onbewust plaatsen van eigen gevoelens in een ander: je vult voor de ander in hoe deze zich, volgens jou, voelt.

Casus

Moeder

Je komt een vriendin tegen. 'Zullen we ergens een kopje koffie gaan drinken?', vraagt ze.

'Sorry, ik heb nu geen tijd', zeg jij, 'ik moet zo naar mijn moeder.'

'Nou meid, sterkte', zegt de vriendin.

Waarop jij verrast reageert: 'Ik ga met plezier naar mijn moeder. Maar toch bedankt ...'

Projectie is in veel gevallen een vorm van verdringing. Als je jouw eigen ongewenste of pijnlijke gevoelens bij een ander legt, hoef je deze zelf niet te voelen.

Casus

Maaïke

Maaïke, een hardwerkende vrouw met een man, kind en hond heeft eindelijk een dag vrij en is alleen thuis: heerlijk! Haar buurvrouw is een oudere vrouw met weinig sociale contacten. Net wanneer Maaïke zich met een cappuccino en een glossy op de bank wil installeren, met de hond, wordt er aangebeld: de buurvrouw. 'Dag Maaïke', zegt de buurvrouw, 'je bent zo alleen. Ik dacht: jij bent vast wel toe aan een kopje koffie...'

Afbeelding 1.1.

Een praktijkvoorbeeld:

Casus

Carola en Talita

Carola komt uit de kamer van haar leidinggevende. Ze heeft daar een gesprek gehad. Carola is een betrouwbare werker, en ze is zelden ziek. Toen de leidinggevende haar vroeg even langs te komen voor een gesprek, was ze dan ook nieuwsgierig geweest naar wat de leidinggevende wilde bespreken.

Als Carola de kamer van de leidinggevende verlaat, loopt ze Talita tegen het lijf. 'Wat deed jij daar?', vraagt Talita nieuwsgierig. 'Nou', zegt Carola, 'je weet toch dat ik pas een paar dagen ziek was...'

'Nou ja zeg, die trut, waar bemoeit ze zich mee?', reageert Talita.

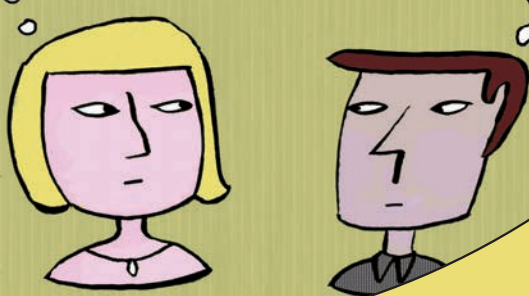
'Ze bemoeide zich helemaal nergens mee, of ja, eigenlijk wel: ze wilde weten hoe het met me ging. Het was een heel prettig gesprek', zegt Carola enigszins verbaasd.

Afbeelding 1.2

Hier projecteert Talita een eigen gevoel in Carola, die dat gevoel dan ook niet herkent. Dit is een voorbeeld van projectie. Als Talita bij de leidinggevende zou zijn geroepen, had ze zich bij voorbaat al aangevalen gevoeld. Dat gevoel legt ze nu bij Carola. Het lijkt alsof ze Carola met haar opmerking steunt, terwijl Talita alleen haar eigen gevoel van ongenoegen ten aanzien van de leidinggevende uit.

Talita komt uit een gezin waar je eerst veertig graden koorts moest hebben om een dagje thuis te mogen blijven: nooit eens een knuffel-dagje bij mama of papa en weinig aandacht voor hoe ze zich voelde. Na jaren heeft ze voor zichzelf het recht verworven om 'ziek te zijn' en

In dit boek worden de begrippen 'overdracht' en 'tegenoverdracht' (oorspronkelijk ontwikkeld door Freud) vertaald naar het alledaagse leven en de beroepspraktijk van begeleiders van cliënten. Onder overdracht verstaan we: het onbewust overdragen van oude gevoelens naar elkaar en in het bijzonder van de cliënt op de autoriteit, hulpverlener of begeleider. Tegenoverdracht is het onbewust overdragen van oude gevoelens van de autoriteit, hulpverlener of begeleider op de cliënt. Overdracht en tegenoverdracht kunnen een negatieve invloed hebben op de kwaliteit van de communicatie en op het professionele begeleidingsproces.

Eerst worden de begrippen uitgewerkt vanuit verschillende theoretische benaderingen, zoals de psychoanalytische benadering en de transactionele analyse. Daarna wordt de vertaalslag gemaakt naar de beroepspraktijk. Het boek sluit af met een hoofdstuk over het professioneel omgaan met overdracht en tegenoverdracht. Aan het eind van elk hoofdstuk zijn verwerkings- en toepassingsvragen opgenomen.

In deze zevende druk zijn nieuwe praktijkvoorbeelden opgenomen. Ook is er een website bij het boek, www.overdrachtentegenoverdracht.nl, met daarop video's met vragen die aansluiten bij de verschillende onderwerpen die in het boek aan bod komen.

Het boek is bedoeld voor onderwijsinstellingen die opleiden tot beroepen binnen welzijn en gezondheidszorg. Ook kan het een bijdrage leveren aan de professionele vaardigheden van leerkrachten, trainers, coaches, persoonlijk begeleiders en medewerkers binnen de psychosociale hulpverlening.

Fee van Delft was jarenlang werkzaam als docente psychologie bij de deeltijdopleiding (BBL) Maatschappelijke Zorg van het MBO College West, Zorg & Welzijn, van het ROC van Amsterdam.

